

BÜRKÜT

www.burkutdergisi.com

Türk Dünyası Dergisi

Araştırma Makalesi

BÜRKÜT

Makale Geliş Tarihi: 25.05.2026

Journal of Turkish World

Makale Kabul Tarihi: 03.06.2026

Alyılmaz, C. ve Alyılmaz, S. (2026). Çini, Seramik, Hat, Minyatür ve Gravür Sanatçısı Şemseddin Delen ve eserleri üzerine. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 5(1), 1-34. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut90>

ÇİNİ, SERAMİK, HAT, MİNYATÜR VE GRAVÜR SANATÇISI ŞEMSEDDİN DELEN VE ESERLERİ ÜZERİNE

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi calyilmaz@gmail.com ORCID

Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi semraalyilmaz@uludag.edu.tr ORCID

Öz

Türklük Bilimi (Türkoloji), Türk tarihini, dilini, edebiyatını, kültürünü, sanatını, arkeolojisini, epigrafisini, etnolojisini, antropolojisini... kısacası Türklere ait her şeyi bütüncül olarak ele alıp inceleyen bilim dalının adıdır.

Epigrafi (yazıt bilim) ise fonetik (sözlü) dilin dışındaki her türlü grafik dil ögesini (tasvirleri, resimleri, çizimleri, damgaları, sembolleri, yazıları ve yazıtları) araştırıp inceleyen bilim dalının adıdır.

Çini, seramik, hat, minyatür ve gravür sanatları da hem Türklük Bilimi'ni (Türkoloji'yi) hem de epigrafıyı (yazıt bilimini) çok yakından ilgilendiren sanatlardır. Bu sanatların nitelikli temsilcilerinin / ustalarının sayıları gün geçtikçe azalmakta; söz konusu sanatlara ait çok önemli değerler de teknolojik gelişmelere yenik düşerek kaybolup gitmektedir.

Çini, seramik, hat, minyatür ve gravür sanatlarının yaşatılması için büyük gayret gösteren, yaptığı eserlerle ve yetiştirdiği öğrencilerle bu sanatların yaşatılmasına ve geliştirilmesine önemli katkı sağlayanlar ustalardan dan biri de Şemseddin Delen'dir.

Şemseddin Delen, 01.07.1954 tarihinde Makedonya'nın (Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin) Tetova / Kalkandelen şehrinde dünyaya gelir. O, henüz bir yaşındayken ailesi, Kalkandelen'den ayrılıp Türkiye'ye / Kütahya'ya gelip yerleşir. Delen, ilkokul ve ortaokul öğrenimini Kütahya'da, lise öğrenimini ise Bursa'da tamamlar.

Delen, 1988 yılında, Anadolu Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Elektrik Bölümü'nden mezun olur. (Uzun bir süre devlet memuru olarak görev yapar; 2008 yılında Türkiye Elektrik Dağıtım Şirketinden Makine İkmal Şefi olarak emekliye ayrılır).

Şemseddin Delen, ondaki yeteneği fark eden iş arkadaşı, çini, seramik, hat ve minyatür sanatçısı Abdulkadir Uçaroğlu'nun yönlendirmesiyle 1984 yılında bu sanatlarla ilgilenmeye başlar. Delen, geride kalan otuz yılı aşkın süre içinde hem geleneksel yöntem ve tekniklerle hem de kendine has yöntem ve tekniklerle çini, seramik, hat, minyatür ve gravür sanatlarında

eşsiz eserler yapmayı başarır; birçok kişinin de bu sanatları sevmesine ve geliştirmesine vesile olur.

Bu makalede Şemseddin Delen'in hayatı ve sanatı hakkında bilgiler verilmekte; onun bazı eserlerinin görüntüleri bilim dünyasıyla ve ilgilileriyle paylaşılmaktadır. (Bu makale, Şemseddin Delen hakkında yazılmış ilk bilimsel-akademik yayın olma özelliği taşımaktadır).

Anahtar Sözcükler: Türklük Bilimi, Şemseddin Delen, çini, seramik, hat, minyatür ve gravür sanatları.

ON THE ARTIST OF TILE, CERAMICS, CALLIGRAPHY, MINIATURE AND ENGRAVING, ŞEMSEDDİN DELEN AND HIS WORKS

Abstract

Turcology is the scientific discipline that comprehensively examines and studies everything related to the Turks, including their history, language, literature, culture, art, archaeology, epigraphy, ethnology, anthropology, and much more.

Epigraphy (the study of inscriptions) is the branch of science that researches and studies all kinds of graphic language elements (descriptions, pictures, drawings, stamps, symbols, writings, and inscriptions) outside of phonetic (spoken) language.

The arts of tilemaking, ceramics, calligraphy, miniature painting, and engraving are also arts that are very closely related to both Turcology and epigraphy. The number of qualified representatives/masters of these arts is decreasing day by day, and very important values belonging to these arts are being lost due to technological developments.

One of the masters who has made great efforts to keep the arts of tilemaking, ceramics, calligraphy, miniature painting, and engraving alive, and who has made significant contributions to the preservation and development of these arts with his works and the students he has trained, is Şemseddin Delen.

Şemseddin Delen was born on July 1, 1954, in Tetova/Kalkandelen, Macedonia (Republic of North Macedonia). When he was just one year old, his family left Kalkandelen and settled in Kütahya, Turkey. Delen completed his primary and secondary education in Kütahya and his high school education in Bursa.

In 1988, he graduated from the Electrical Engineering Department of Anadolu University Vocational School. (He worked as a civil servant for a long time; he retired in 2008 as the Head of Machinery Supply at the Turkish Electricity Distribution Company).

Şemseddin Delen began to take an interest in these arts in 1984, thanks to the guidance of his colleague Abdulkadir Uçaroğlu, a tile, ceramics, calligraphy, and miniature artist who recognized his talent.

Over the past thirty years, Delen has succeeded in creating unique works in the arts of tile, ceramics, calligraphy, miniature painting, and engraving, using both traditional methods and techniques as well as his own unique approaches; he has also inspired and encouraged many to appreciate and develop these arts.

This article provides information about Şemseddin Delen's life and art and shares images of some of his works with the scientific community and interested parties. (This article is the first scientific-academic publication written about Şemseddin Delen).

Keywords: Turcology, Şemseddin Delen, tile, ceramics, calligraphy, miniature and engraving arts.

Ø. Giriş: Alan Araştırmalarının Önemi:

Bilindiği üzere sosyal bilimlerde bilimsel - akademik çalışmalar, yaygın olarak üç şekilde gerçekleştirilmektedir: “masa başında alan yazınına / kaynak eserlere başvurarak”, “alan araştırmalarına dayalı olarak”, “alan yazınıyla birlikte alan araştırmalarından yararlanarak”.

Günümüzde gelenekten gelen anlayışla yurt içinde ve yurt dışında sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinde bilimsel - akademik çalışmalar çoğunlukla masa başında sınırlı sayıdaki alan yazınından yararlanılarak yapılmaktadır. Genelde “kolaycılık” ve “faydacılık” anlayışının şekillendirdiği bu tür çalışmaların önemli bir kısmında alıntılar, nakiller ve tekrarlamalar öne çıkmakta; ortaya konulan eserlerin de (kitapların, makalelerin, bildirilerin de) çok azı da özgün nitelik taşımaktadır. Oysa sosyal bilimlerde yer alan bilim dallarının birçoğu, alanda yapılan araştırmalara, incelemelere ve bunlardan elde edilen bilgi, bulgu ve belgelerin bilimsel - akademik yöntemlerle değerlendirilmesine dayanmaktadır. Elbette bazı bilimsel - akademik çalışmalar, hem araştırmacıların hedefleri hem de çalışmaların türleri gereği yalnızca masa başında sınırlı sayıda alan yazınına dayalı olarak da gerçekleştirilebilir. Ancak özgün eser yazmayı amaçlayan bir sosyal bilimcinin hedef kitesini yeterince tanımadan, onun dilini (lehçesini, ağzını), tarihini, kültürünü, coğrafyasını, yaşayışını, inanışını, davranışını bilmeden, gezip dolaşp bizzat derlemeler yapmadan eser (kitap, makale, bildiri) yazması düşünülemez. Çünkü mekân / alan, insana kılavuzluk eder; ona yol gösterir; durumdan vazife çıkarmasını sağlar; onu eğitir; edinmiş olduğu bilgilerin davranışa dönüştürülmesinde önemli rol oynar.

Alanda yapılan çalışmalar, bilim insanlarının araştırma, inceleme yaptıkları hususlarda çoklu ve sağlıklı veri elde etmelerine, özgün araştırma ve inceleme konuları bulmalarına, farklı yöntemler geliştirmelerine, bireysel veya ekip hâlinde elde ettikleri bilgi, birikim ve deneyimlerden hareketle farklı bakış açıları, stratejileri geliştirmelerine, hedef kitlelerini daha iyi tanımalarına, ortaya çıkan sorunların üstesinden gelip kendilerine olan güvenlerini artırarak başarılı olmalarına, farkındalık kazanmalarına ve oluşturmalarına, tanınmalarına ve kabul görüp onaylanmalarına vesile olur.¹

Alanda çalışmanın bir başka önemli tarafı da bilim insanlarını yeni bir araştırmaya, konuya yönlendirmiş olmasıdır. Nitekim bilgili, birikimli ve deneyimli bilim insanları önceden planlanmış alan çalışmalarını / alandaki projelerini gerçekleştirirken başka özgün konuları tespit edebilmektedirler. Bu sebeple alanda çalışan bilim insanları (bu bağlamda Türklük Bilimi ve Yazıt Bilimi mensupları), yurt içinde ve yurt dışında alanda çalışırken yeni ve özgün bir araştırma ve inceleme konusu bulmak istiyorlarsa mezarların, mezarlıkların, türbelerin, ibadet ve ziyaret yerlerinin, müzelerin, tarihî yapıların ve tarihî eserlerin kendilerini ilgilendirdiği kadar, bunlarla birlikte üniversitelerin, araştırma merkezlerinin, okulların, fuar, festival ve sergi alanlarının, kültür evlerinin, köy evlerinin, kahvehanelerin, parkların ve bahçelerin, hurdacıların,

¹ Türklük Bilimi (Türkoloji) ve bu bilim dalının ilişkili olduğu diğer bilim dallarında 1989 yılından beri araştırma ve incelemeler yapan bilim insanları olarak alanda çalışmanın yararını görüp pek çok ulusal ve uluslararası proje gerçekleştirdik; bu projelerden elde etmiş olduğumuz bilgi, bulgu, deneyim ve kazanımlarımızı da bireysel veya ortak yayımlara dönüştürüp bilim dünyasıyla ve ilgilileriyle paylaştık. Olağanüstü çabalarla ve özverilerle hazırlayıp alanda gerçekleştirmiş olduğumuz ulusal ve uluslararası projeler, birçok bilim insanının yetişip bir yerlere gelmelerine, genç araştırmacıların alan çalışmalarına ilgi duymalarına, özgün eserlerin yazılmasına, yeni bilimsel - akademik projelerin geliştirilmesine de vesile oldu. Ancak tarafımızdan bin bir zahmet, emek ve özveriyle hazırlanan projelerin bir kısmı, ne yazık ki yeterince tanımadan ekiplerimize alma gafletinde bulunduğumuz bazı “kifayetsiz muhterisler” (ve iş birlikçileri) tarafından sahiplenildi; onların haksız itibar ve kazanç elde etmelerine, bir yerlere gelmelerine vesile oldu. Alan araştırmalarının her aşamasında çok dikkatli olunmalı; çalışma ekipleri oluşturulurken araştırmacıların seçimine büyük özen gösterilmelidir. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz, 2015a, s. 69-76; Alyılmaz S., 2015, s. 77-85; Alyılmaz ve Alyılmaz, 2024, s. 71-80.

eskiçilerin, çarşıların, pazarların / pazar yerlerinin de (özellikle de antika pazarlarının ve halk pazarlarının) gezilip dolaşılması, ziyaret edilmesi gerektiğini bilmeli; yörenin önde gelen isimleriyle de (bölgedeki yöneticilerle, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle eğitimcilerle, araştırmacılarla, sanatçılarla, koleksiyonerlerle, araziyi çok iyi bilen avcılarla, bekçilerle, güvenlik görevlileriyle, rehberlerle, doğa fotoğrafçılarıyla, doğa sporuyla uğraşanlarıyla (doğa yürüyüşçüleriyle, dağcılarla) çobanlarla... irtibat kurmayı ihmal etmemelidirler. Bu satırların yazarları 1990'lı yılların başından itibaren hem Türklük Bilimi hem de Yazıt Bilimi alanlarında yurt içinde ve yurt dışında araştırma ve incelemeler yaparken belirtilen hususlara dikkat etmeleri sayesinde birçok özgün konunun ortaya çıkmasına, birçok bilim adamının, sanatçının, şairin ve yazarın da tanınmasına vesile olmuşlardır.²

Bu makalenin konusu da Bursa'nın Nilüfer ilçesinde Agora Çarşısı'nda her ayın üçüncü Pazar günü kurulan ve Türkiye'nin farklı bölgelerinden esnafların ve koleksiyonerlerin katıldıkları "Antika Pazarı"na gezerlerken araştırmacıların dikkatini çeken yeni bir ayna belirlemiştir. Araştırmacılar Bursa'nın sevilen ve sayılan iş adamlarından koleksiyoner, kültür ve sanat insanı, (Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası'nı bulup Bursa'daki Kuran ve El Yazmaları Müzesine bağışlayan) İbrahim Koca³ ile "Antika Pazarı"nda gezerlerken Kütahya'dan gelip yeni üretilmiş seramik ve çini eserler satan Bekir Dönmez⁴ adlı Kütahyalı esnafın tezgâhında etrafı Selçuklu motifleriyle (Kubâdâbâd Sarayı'nın⁵ iç duvarlarını süsleyen çinilerin benzerleriyle) bezeli aynaların olduğunu fark ederler.

² Ancak alana yönelik belirtilen seyahatler ve ziyaretler gerçekleştirilirken çalışmanın her aşamasında ilgili kişilerle, kurum ve kuruluşların temsilcileriyle "izinler" hususunda randevu alınıp görüşmeler yapılmalı; bu görüşmeler ve alınan izinler mutlaka resmî olarak belgelendirilmelidir. Aksi durumda araştırmacıların yaptıkları çalışmalar ister yurt içinde isterse yurt dışında olsun can güvenliklerini tehlikeye atacaklarını, hukuki pek çok sorunla karşılaşacaklarını bilmeleri ve unutmamaları gerekir!..

³ İbrahim Koca ve Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz ve Alyılmaz, 2022, s. 275-324. Yeri gelmişken bir hususu da belirtmekte fayda görüyoruz Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası bulunduktan sonra hem kitabı Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan Kuran ve El Yazmaları Müzesine bağışlayan İbrahim Koca hem de Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası büyük ilgi odağı hâline gelmişlerdir. Bu satırların yazarları (Bursa Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz ve Prof. Dr. Semra Alyılmaz) durumdan vazife çıkarıp uzun yıllara dayanan dostlukları bulunan İbrahim Koca ve Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası'nı tanıtan "İbrahim Koca ve Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa nüshası üzerine" başlıklı yaklaşık 50 sayfa hacminde son derece kapsamlı bir makaleyi hazırlayıp BUGU Dil ve Eğitim dergisinde yayımlamışlardır. Belirtilen makale hem İbrahim Koca hem de Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası üzerine yapılmış "ilk en kapsamlı bilimsel-akademik yayın" özelliğini taşımaktadır. Büyük emek ve özveri ürünü olan, tamamen alan araştırmasına, eser üzerinde incelemeye ve ilgili şahıslarla görüşmelere dayanan bu bilimsel-akademik makale sonrasında yapılan hiçbir çalışmada bu makaleye atıfta bulunulmamış; Dede Korkut Kitabı'nın Bursa Nüshası'yla ilgili olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlatılan iki ciltlik eserin kaynakları arasında dahi söz konusu makalenin künyesine yer verilmemiştir. Bu durum hiçbir bilimsel-akademik anlayışla izah etmek mümkün değildir.

⁴ Bekir Dönmez'in kendisi de amatörce hat, seramik ve çini sanatıyla ilgilenmekte; zaman zaman da Şemseddin Delen'den dersler almaktadır.

⁵ (Konya - Beyşehir - Isparta yolu üzerinde, Gölyaka köyü sınırları içinde bulunan) Kubâdâbâd Sarayı, Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubad tarafından (1220-1236) Mimar Sadeddin Köpek'e yaptırılmıştır. Kompleks yapısı ve çini süslemeleriyle ön plana çıkan Kubâdâbâd Sarayı, konunun uzmanları tarafından Anadolu coğrafyasındaki Türk saraylarının öncüsü olarak kabul edilmektedir.

Dönmez'den birkaç tane ayna satın aldıktan sonra ona aynaların kim tarafından ve nerede üretildiğini sorarlar. Dönmez, “aynaların el yapımı olduğunu ve Kütahya’da Çiniciler Çarşısında Çini, Seramik, Hat, Minyatür ve Gravür Sanatçısı Şemseddin Delen tarafından hazırlandıklarını” söyler.

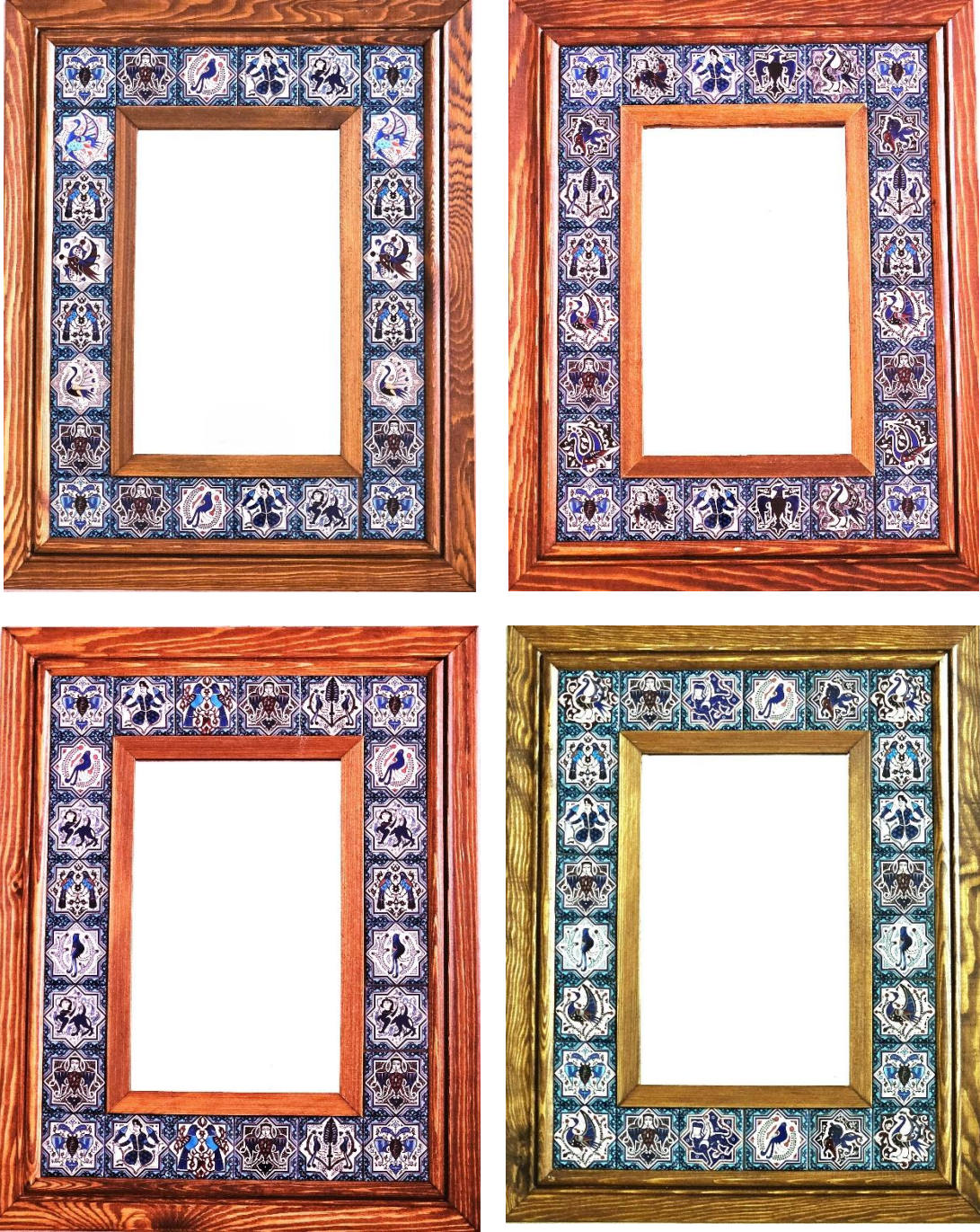

Foto 1, 2, 3, 4: Şemseddin Delen Tarafından Yapılan ve Cengiz Alyılmaz Tarafından Nilüfer (Bursa) Antika Pazarından Satın Alınan Aynaların Görüntüleri (Foto: Cengiz Alyılmaz)

Aynaların izini takip eden makalenin yazarı araştırmacılar hem Dönmez'den hem de (Dönmez vasıtasıyla kendisine ulaştıkları) Şemseddin Delen'den randevu alarak Kütahya'ya giderler. Bekir Dönmez'in de hazır bulunduğu görüşmelerde araştırmacılar Delen'in hem üretim atölyesi hem de sergi salonu olarak kullandığı dükkânında onun hayatı ve eserleriyle ilgili söyleşi gerçekleştirirler; mevcut eserlerin büyük bir bölümünün epigrafik ve fotogrametrik belgelenmelerini yaparlar.⁶ Edinilen bilgi ve belgelenmelerden hareketle Şemseddin Delen'e, eserlerine ve söz konusu eserler arasından seçilmiş bazı bilgilere yer vermek konunun uzmanları ve ilgilileri için yararlı olacaktır:

*Foto 5: Cengiz Alyılmaz, Şemseddin Delen ve Bekir Dönmez ile Birlikte Çekilmiş Görüntüsü
(Foto: Semra Alyılmaz)*

⁶ Kütahya Çiniciler Çarşısında yapmış olduğumuz araştırma, inceleme ve görüşmeler sırasında bizlere yardımcı olan, çekim yapmamıza izin veren başta Şemseddin Delen ve Bekir Dönmez olmak üzere Ahmet Kaşı'ye, Semih Ercüment Sülkü'ye; Harun Çetin'e ve Gedizli Ali Usta'ya teşekkür ederiz.

1. Şemseddin Delen'in Öz Geçmişi:

Şemseddin Delen, 01.7.1954 tarihinde Makedonya'nın (Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin) Tetova / Kalkandelen şehrinde dünyaya gelir. "Şemseddin", Balkanlar'da Osmanlı Askeri olarak 8 yıl görev yapan dedesinin adı olduğu için ona da verilir.

Şemseddin Delen'in babasının adı Abdulmecid, annesinin adı Zeliha'dır.

Şemseddin Delen'in kendi dışında iki kız kardeşi bulunmaktadır.

Ailesinin aldığı kararla doğduğu toprakları terk edip henüz bir yaşındayken onlarla birlikte Türkiye'ye (Kütahya'ya) gelir.

Foto 6: Şemseddin Delen'in Çocukluk Yıllarında Amcası Abdülbahri Bey'le Birlikte Çekilmiş Fotoğrafı (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Şemseddin Delen, ilkokulu 1965 yılında Barbaros İlkokulunda; ortaokulu 1969 yılında Merkez Ortaokulunda; liseyi ise 1974 yılında Bursa Teknik Lisesinde bitirir.

Foto 7,8: Şemseddin Delen'in İlkokul Yıllarında Hocaları ve Arkadaşlarıyla Birlikte Çekilmiş Görüntüleri (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 9: Şemseddin Delen'in Kütahya Lisesi Ortaokulunda Çekilmiş Fotoğrafi

(Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 10: Şemseddin Delen'in Kütahya Sanat Enstitüsü Bando Takımı'ndaki Arkadaşlarıyla Birlikte Çekilmiş Fotoğrafi (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 11: Şemseddin Delen'in Kütahya Sanat Enstitüsü Bando Takımı'ndaki Arkadaşlarıyla Birlikte Çekilmiş Fotoğrafi (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 12: Şemseddin Delen'in Bursa Teknik Lisesinde Okurken Bando Takımı'ndaki Bir Arkadaşlarıyla Birlikte Çekilmiş Fotoğrafi (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 13: Şemseddin Delen'in Bursa Teknik Lisesinde Okurken Arkadaşlarıyla Birlikte Çekilmiş Fotoğrafi (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Delen, yükseköğrenimini / üniversite öğrenimini ise 1988 yılında Anadolu Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Elektrik Bölümü'nde tamamlar.

Şemseddin Delen, 1974 yılında devlet memuru olarak göreve başlar; bu görevi 2008 yılında TEDAŞ Türkiye Elektrik Dağıtım Şirketinde Makine İkmal Şefi olarak emekliye ayrılınca bırakıp tamamen çini, seramik, hat, minyatür ve gravür sanatlarına yönelir.

Şemseddin Delen, İslami İlimlere bunun uzantısı olarak gördüğü çini, seramik, hat, minyatür ve gravür sanatlarına gençlik yıllarından itibaren ilgi duyar ancak fiili olarak 1984 yılında mesai arkadaşı Abdulkadir Uçaroğlu'nun yönlendirmesiyle başlar. Onun bu sanatları öğrenmesinde, geliştirmesinde ve ilerletmesinde üstatları / hocaları İhsan Süsler ve Abdulkadir Uçaroğlu⁷ çok büyük rol oynar.

Hat, minyatür ve gravür sanatlarını seramik ve çini sanatıyla buluşturduğu son derece kıymetli eserleri onun zamanla tanınmasına vesile olur. Bunda onun olağanüstü yeteneğinin yanında disiplinli çalışmasının yanında dine, dile, tarihe, kültüre, sanata, epigrafiye... ait değerler hakkında sahip olduğu bilgilerin etkisi büyüktür.

Şemseddin Delen, birkaç kez Kütahya Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından düzenlenen sergilere katılır. Hakkında Anadolu Ajansı'nda⁸ ve bazı yerel basın yayın organlarında (Dumlupınar Gazetesi, Kütahya Ajansı⁹ vd.) haberler yapılır; Darika Adatovna Acar tarafından da "Topraktan Sanata: Ateşte Açan Çiçekler" adlı son derece kıymetli belgesel film çekilir; film, ilk kez Kırgızistan Devlet Üniversitesi Bişkek Bübüsara Beyşenaliyeva Kültür-Sanat Fakültesi Film Yönetmenliği Bölümünde gösterime konulur.¹⁰ Bunların dışında onun hakkında yazılmış ne yazık ki hiçbir eser (kitap, makale, bildiri) bulunmamaktadır. (Bu makale onunla ve eserleriyle ilgili ilk bilimsel-akademik yayın olma özelliği taşımaktadır).

Şemseddin Delen, pek çok esere imza attığı gibi birçok kişinin de Hat Sanatı'nda, Minyatür Sanatı'nda, Seramik ve Çini Sanatı'nda yetişmesine ve icazet almasına da vesile olur. Onun yetiştirdiği kişiler arasında bulunan Mehmet Gültekin, Serhat Efe, Halil Yiğit vd. başarılı çalışmalar yapmaktadırlar.

Şemseddin Delen, hâlihazırda Kütahya'da Çiniciler Çarşı'nda hem Çini Sanatı'yla uğraşır eşsiz eserler vücuda getirmekte hem de öğrenciler yetiştirmektedir.

Şemseddin Delen, Merita Delen ile evlidir; Furkan ve Fatih adlarında iki erkek çocuk babasıdır.

⁷ Abdülkadir Uçaroğlu hâlen eşi Zuhal Uçaroğlu ile birlikte çini, seramik, minyatür ve hat sanatlarıyla ilgili çalışmalarını memleketi olan Konya'da profesyonel olarak sürdürmekte; birbirinden değerli eserler vücuda getirmektedir.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. URL-3.

⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. URL-2.

¹⁰ Bu belgesel filmin hazırlanmasında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Dr. Öğretim Üyesi Aykut Acar'ın da katkıları büyüktür. Söz konusu belgesel film için bk. URL-5.

2. Şemseddin Delen'in Sanatının Kaynağı ve Eserlerinden Örnekler:

2.1. Şemseddin Delen'in Sanatının Kaynağı:

Şemseddin Delen, Anadolu Ajansı'ndan Muharrem Cin'in kendisiyle 21 Haziran 2022 tarihinde yapmış olduğu görüşmede eserleriyle ilgili olarak şunları kaydetmektedir:

Genellikle Osmanlı döneminin minyatür sanatçılarından asıl adı Abdülcelil Çelebi olan Levni'nin 17. yüzyıl eserleri arasındaki av sahnesi, piknik sahnesi ve polo sahnesini içeren minyatürleri çiniye aktarıyorum. Ayrıca Matrakçı Nasuh'un eserleri ile ressam Osman Hamdi Bey'in Kaplumbağa Terbiyecisi'ni çini eserlere yansıtıyorum. Gravürlerde, Avrupalı seyyahların yaptığı [İstanbul ve] İzmir konakları en çok yaptığım eserlerden oluşuyor. Hat sanatında ise Süleymaniye Camisi'ndeki Fatiha Suresi ya da Bursa'daki Ulu Cami'de bulunan hat örneklerini eserlerime yansıtıyorum.

Biliyorsunuz çini bir hayal dünyası ve ateşte açan çiçekler. Çinide gözyaşlarınız da sevinçleriniz de var. Eğer sevinçliyseniz o anda sizin yaptığınız esere güzelliği yansıyor. Üzüntülüyseniz yeri geliyor gözyaşlarınız da dökülüyor. O andaki durumumuza bağlı. Çini benim için bir derya. Çiniye daldığımız zaman bütün dünya meşakkatlılarını unutuyorsunuz. Kendimi ona odaklıyorum.

Çinide kullanılan her bir desenin, her motifin, her bir çiçeğin anlamı vardır. Lale biliyorsunuz Allah lafzı. Gül, Peygamber Efendimiz'i anlatır.

Eserlerim yurt içindeki ve yurt dışındaki koleksiyonerler tarafından alınmakta; yurt içinde kalmasını arzu ettiğim birçok eserim de ne yazık ki ABD, İtalya, Almanya ve İngiltere gibi ülkelere götürülmektedir. (<https://www.aa.com.tr/tr/kultur/minyatür-gravür-ve-hat-sanatini-ciniyle-bulusturuyor/26188699>)

Delen, 14 Şubat 2026 tarihinde hayatı, sanatı ve eserleri hakkında kendisiyle görüşmeye giden bu satırların yazarları Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz ve Prof. Dr. Semra Alyılmaz'a sanatı ve sanatının kaynakları hakkında şunları ifade etmiştir:

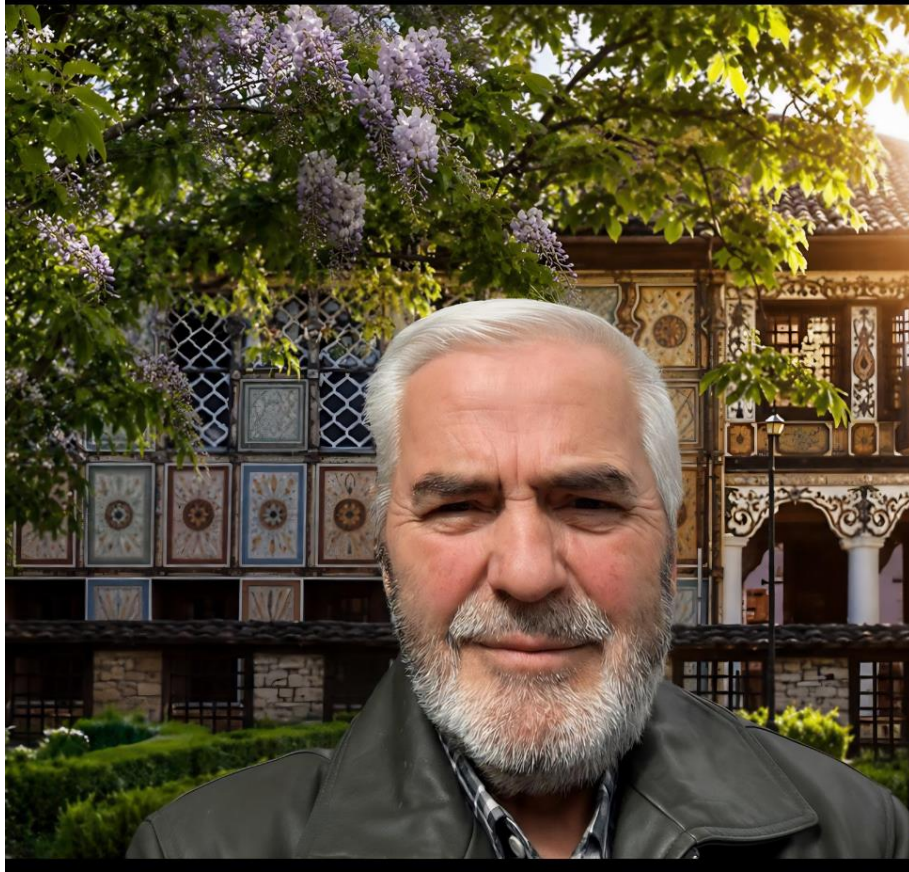
Benim yetişip bu günlere gelmemde doğup büyüdüğüm, öğrenim gördüğüm, eğitim aldığım, yetiştiğim yerlerin önemi çok büyüktür. Bu şehirler arasında Tetova'nın, Kütahya'nın; Bursa'nın, İstanbul'un ve İzmir'in ayrı yeri vardır. Kütahya benim hem geçimimi temin ettiğim hem de sanatımı icra ettiğim şehirdir. Bu şehir bir kültür ve sanat şehridir; çiniciliğin de dünyadaki merkezlerinden biridir. Ancak bu şehrin kültür ve sanat açısından bu bağlamda çinicilik açısından önemli sorunları bulunmaktadır. Bizler sanatçılar olarak tarihten, dilden, kültürden ve sanattan beslenen insanlarız. Aynı zaman da tarihe, dile, kültüre ve sanata da katkıda bulunan insanlarız. Bizler nasıl geçmişe ait değerlerimizi ve eserlerimizi öğrenip kendi eserlerimize yansıtarak geleceğe taşıyorsak bizim eserlerimizin de aynı değeri görmesini istiyoruz. Bizim eserlerimizin kaynağını Türklüğe ve İslamiyet'e ait değerler oluşturuyor. Bunun için bizim sanatımızın yaşatılması, çinicilik sanatının merdiven altından kurtarılması, belediyeler ve üniversiteler başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hak ettikleri değeri görmesi, yurt içinde ve yurt dışında tanıtımının yapılması, eserlerimizin gelecek kuşaklara aktarılması için müzelerde teşhir edilmesi, sanatçıların ve mesleğe emek edenlerin desteklenmesi, usta - çırak ilişkisinin devam ettirilebilmesi için mesleğe emek edenlerin sigorta işlemlerinin yapılmasına / yaptırılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Kaynağını, köklü tarihimizin, dilimizin, dinimizin, kültürümüzün, medeniyetimizin oluşturduğu bu sanattan dolayı veya dolaysız olarak yalnızca Kütahya'da yaklaşık bugün yaklaşık 30.000 kişi ekmek

yemektedir. Yani bu işin kültürel ve sanatsal boyutu olduğu gibi ekonomik boyutu da vardır. Bunlar birbirini tamamlayan unsurlardır. Bu gerçek hiçbir şekilde göz ardı edilmemelidir. Karnını doyuramayanların kültüre ve sanata ilgi duymaları düşünülemez. Toplumlar zenginleşirse, refah seviyeleri artarsa kültüre ve sanata ilgi gösterirler; bu alanlardaki eserlere de daha fazla değer verirler.

Sanat eserleri (bu bağlamda da çini, minyatür, gravür ve hat sanatlarına ait eserler), öncelikle sanatkârlarının yeteneklerinin, akıllarının, zekâlarının, duygularının, düşüncelerinin, yaşayışlarının, inanışlarının, sevinçlerinin, ıstıraplarının, hayallerinin, emeklerinin, bilgilerinin, birikimlerinin, deneyimlerinin ürünleridir. Sanat eserleri, sanatkârlarının âdeta çeyiz sandıkları, ziynet eşyaları, boy aynaları gibidir. Ziya Paşa'nın ifadesiyle: "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz; şahsın görünür rütbe-yi aklı eserinde!.." Ancak sanatkârların yetişmelerinde, bir yerlere gelmelerinde aldıkları eğitimler kadar içinde doğup büyüdükleri aileler, sosyal ve kültürel çevreler / mekânlar da çok büyük rol oynar.

Şemseddin Delen'in yetiştiği coğrafyaların da onun kişiliğinin gelişmesinde, kültür ve sanat insanı olmasına katkısı büyüktür. Delen'in doğduğu bugün Kuzey Makedonya sınırları içinde yer alan Tetova / Kalkandelen, tarih, kültür ve doğanın şekillendirdiği bir şehirdir.¹¹ Delen, dünyaya geldiği bu şehri henüz bir yaşındayken ayrılmak zorunda kaldığı bu şehri sonraki yıllarda her fırsatta ziyaret eder; buradaki Osmanlı Dönemi'ne ait eserlerden çok etkilenir; bunları sanatına da yansıtır.

*Foto 14: Şemseddin Delen'in Tetova'daki Alaca Cami'nin Önünde Çekilmiş Bir Görüntüsü
(Foto: Şemseddin Delen Arşivi)*

¹¹ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz, 2016b, s. 56-93.

Foto 15, 16, 17: Tetova 'daki Alaca Cami 'nin İçinden Görüntüler¹² (Foto: Cengiz Ahyılmaz)

¹² Şemseddin Delen'in sanatına katkı sağladığı, onu etkilediği için Tetova'daki Alaca Cami'nin birkaç görüntüsünü paylaşmayı uygun bulduk.

Şemseddin Delen'i ata diyarı Makedonya ve Tetova'dan sonra en çok etkileyen hayatına ve sanatına yön veren şehirler, çocukluk ve gençlik yıllarının geçtiği Kütahya ve Bursa ile birlikte gezip dolaştığı, sanatıyla ilgili araştırmalar ve incelemeler yaptığı İstanbul ve İzmir'dir.¹³

Kütahya, Frig, Lidya, İyon, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait eserleri üzerinde barındıran tarihî bir şehirdir. Doğal güzelliği ve yaşanabilir oluşu şehrin her dönem cazibe merkezi olmasını; şehir ve çevresine farklı boy ve toplulukların yerleşmesini ve birbirinden güzel eserler oluşturmalarını sağlamıştır. Ancak şehir, özellikle Osmanlı Dönemi'nde (15. yüzyıldan itibaren) bilim, kültür ve sanat merkezlerinden biri hâline gelmiştir. Kütahya'nın adının hem geleneksel el sanatlarında hem de çini sanatında ön plana çıktığı dönem, Osmanlı Dönemi'dir. Osmanlı Dönemi'nde padişahların, eşlerinin ve çocuklarının gözde şehirlerinden biri hâline gelen Kütahya'da hem Osmanlı sarayları için hem de yurt içindeki ve yurt dışındaki birçok önemli yer eser için "mavi, yeşil, turuncu ve lacivert gibi canlı renklere sahip, bitki motiflerini, geometrik şekilleri ve figüratif kompozisyonları içeren eşsiz çini eserler üretildiği" bilinmektedir.

Şemseddin Delen'in ömrünün büyük bölümünü geçirdiği, hâlen de yaşadığı Kütahya'daki (özellikle Osmanlı Dönemi'ne ait Kütahya Yeşil Cami ve Kütahya Ulu Cami içindeki) kültür ve sanat eserlerinin üzerlerinde bulunan işlemler, motifler, desenler, geometrik şekiller, hatlar... onda derin izler bırakmış ve eserlerine de yansımıştır. Şemseddin Delen'in eserlerini daha iyi anlamak ve yorumlayabilmek için Kütahya Yeşil Cami'nin iç mekânına ait birkaç görüntüyü dikkatlere sunmak yararlı olacaktır:

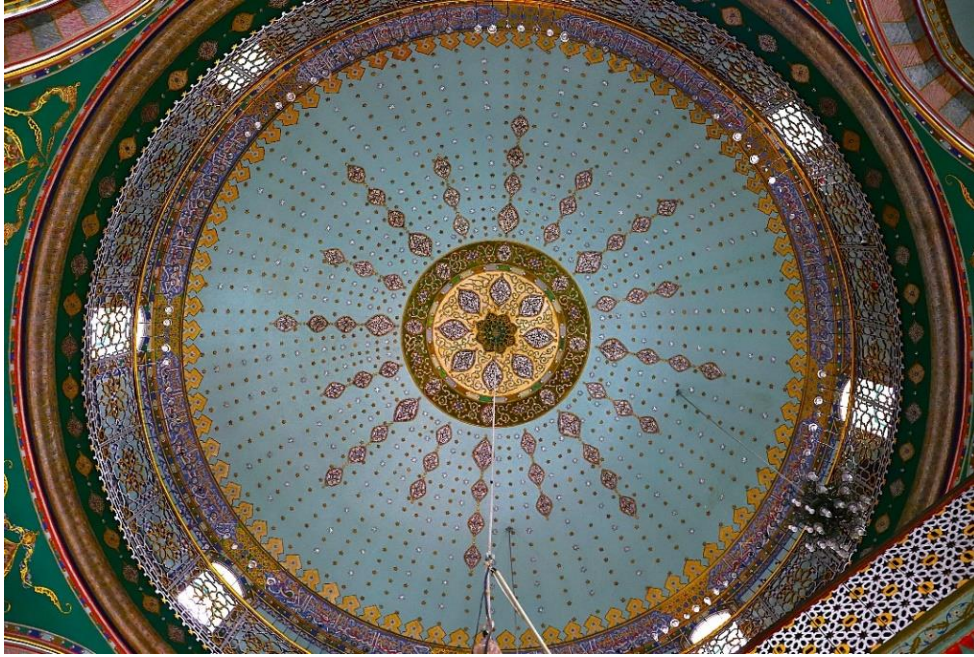

Foto 18: Kütahya Yeşil Cami'nin Kubbesinden Bir Görüntü¹⁴

(Foto: Semra Alyılmaz)

¹³ İnsanların doğup büyüdüğü, eğitim ve öğrenim gördükleri, yaşadıkları, gezip dolaştıkları, çalıştıkları, araştırma ve incelemeler yaptıkları, farklı sebeplerle buldukları mekânlar, coğrafyalar onlarda derin izler bırakır hatta zaman zaman hayatlarına / kaderlerine yön verir. Ünlü düşünür, tarihçi, sosyolog, devlet adamı... İbn Haldun'a (d. 27 Mayıs 1332; ö. 19 Mart 1406) ve yazar, şair, akademisyen, siyasetçi Ahmet Hamdi Tanpınar'a (d. 23 Haziran 1901; ö. 24 Ocak 1962) atfedilen veciz ifadeyle belirtmek gerekirse: "Coğrafya kaderdir!.."

¹⁴ 2025 yılında Kütahya Yeşil Cami'nin görüntüleri çekip bizlerle paylaşan ve cami hakkında önceden bilgi sahibi olmamızı sağlayan İbrahim Koca'ya teşekkür ederiz.

Foto 19, 20, 21: Kütahya Yeşil Camii'nin İçinden Görüntüler (Foto: Cengiz Alyılmaz)

Şemseddin Delen'in sanatına yön veren ikinci şehir Bursa'dır. Delen, lise öğrenimi sırasında (Bursa Teknik Lisesinde okurken) birkaç yıl Bursa'da kalır. Marmara Bölgesi'nin en güzel şehirlerinden biri olan Bursa da tıpkı Kütahya gibi tarihi binlerce yıl öncesine dayanan ve üzerinde pek çok uygarlığın mirasını barındıran bir şehirdir.

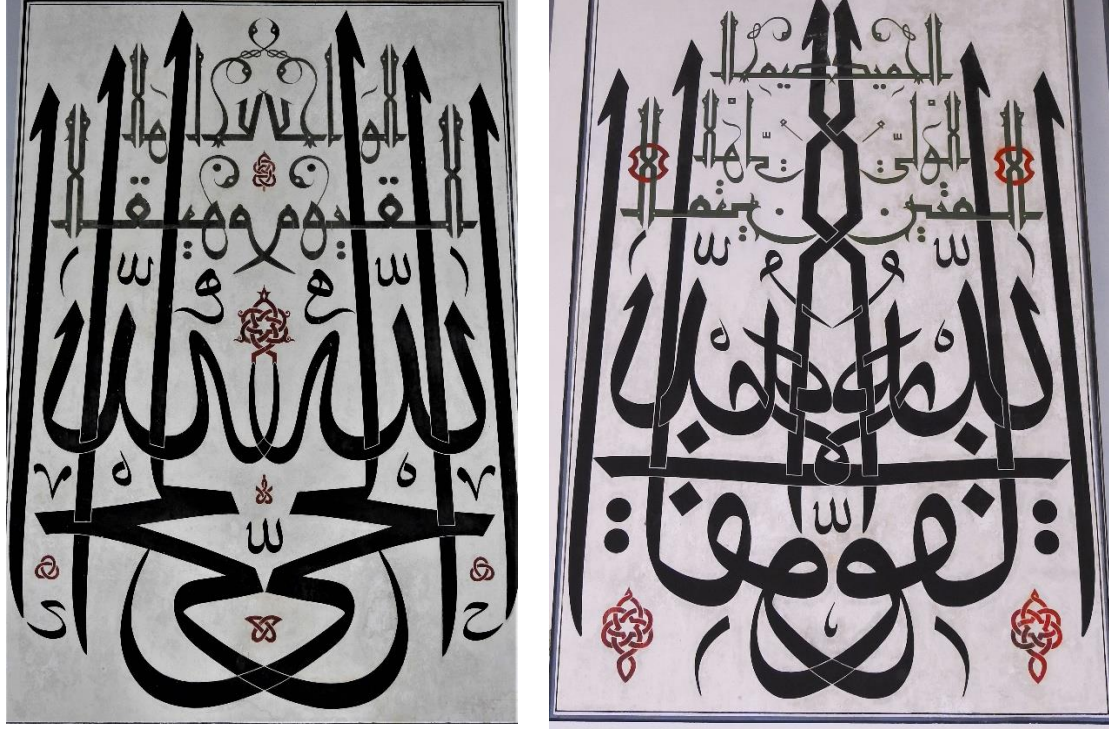

Foto 22, 23, 24: Bursa Ulu Cami'nin¹⁵ İçindeki Hatlardan Görüntüler (Foto: Cengiz Alyılmaz)

¹⁵ Şemseddin Delen'i de derinden etkileyen Bursa Ulu Cami'deki hat örnekleri ve betimlemeler için bk. Alyılmaz, 2023, s. 123-153.

2.2. Şemseddin Delen'in Eserlerinden Örnekler:

Şemseddin Delen, eserlerini Kütahya Çiniciler Çarşısında bulunan "Şemseddin Gonca Sanat Evi" adlı dükkânında hem üretmekte hem sergilemekte hem de satışa sunmaktadır.

Foto 25, 26: Şemseddin Delen'in Dükkânının Önünde ve Çalışma Masasında Çalışırken Çekilmiş Görüntüleri (Foto: Semra Alyılmaz)

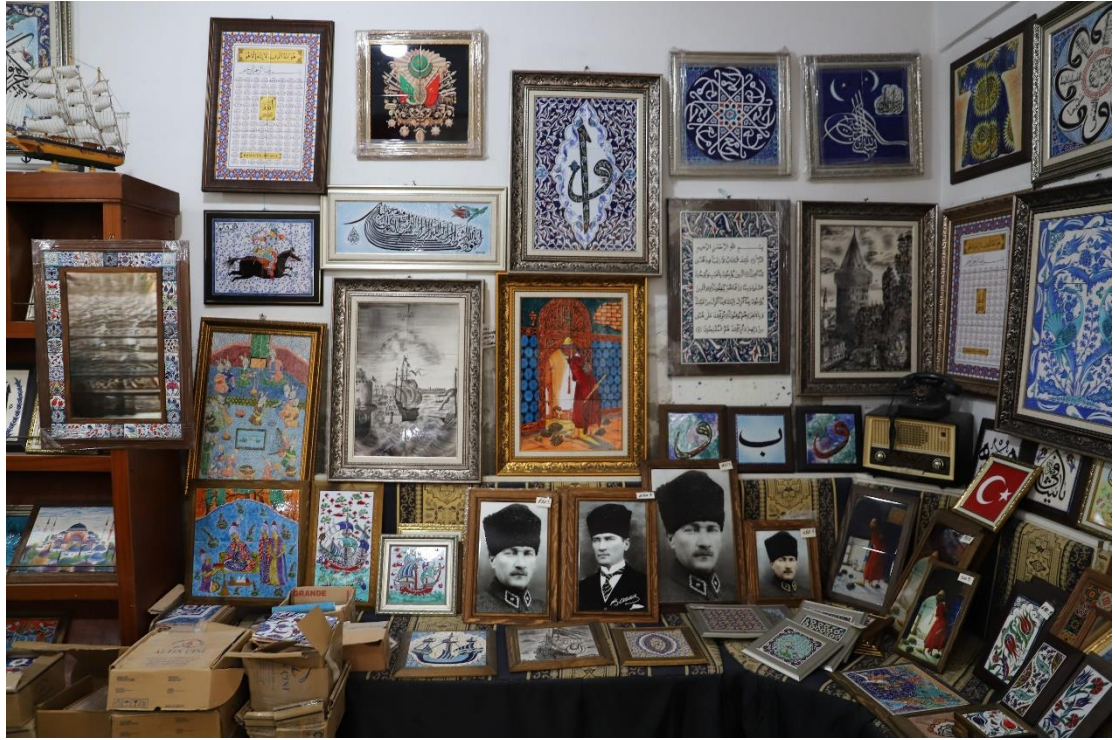

Foto 27, 28: Şemseddin Delen'in Dükânında Sergilenen Bazı Eserlerin Görüntüleri
(Foto: Semra Alyılmaz)

Şemseddin Delen'in sanat anlayışını yansıtmaları bakımından ona ait bazı eserlerin görüntülerini paylaşmak yararlı olacaktır:¹⁶

Foto 29: Şemseddin Delen'in Hat Sanatıyla Çini Sanatını Buluşturduğu Eserlerinden Görüntüler¹⁷
(Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

¹⁶ Makalede örnek olarak verilen görüntülerinin bir kısmı Şemseddin Delen'in arşivinden alınmış; çok önemli kısmı ise makalenin yazarları tarafından eserlerin sergilenmiş oldukları mekânda çekilmiştir. Çekimler sırasında aydınlatmanın yetersiz olması sebebiyle eserlerin muhteşem görüntüleri, renk uyumları ne yazık ki istenildiği gibi tespit edilip yansıtılmamıştır. Kusur eserlerde değil; belgeleri gerçekleştiren bu satırların yazarlarının epigrafik ve fotogrametrik belgeleme yapmak için gittiklerinde yeterli aydınlatma araç ve gereciyle gitmemelerinden kaynaklanmaktadır. Kapalı ortamlarda / mekânlarda epigrafik ve fotogrametrik belgeleme yaparken istenilen seviyede başarı elde edebilmek için profesyonel aydınlatma cihazları mutlaka kullanılmalıdır.

¹⁷ Delen, eserlerinin sağ alt tarafında genelde adına ("Şemseddin") imza / usta damgası olarak yer vermektedir.

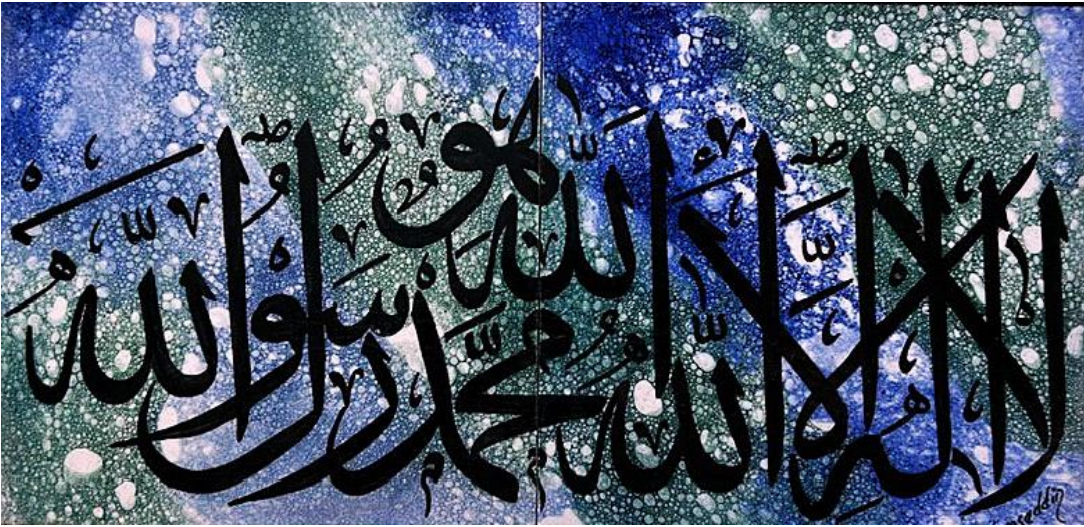
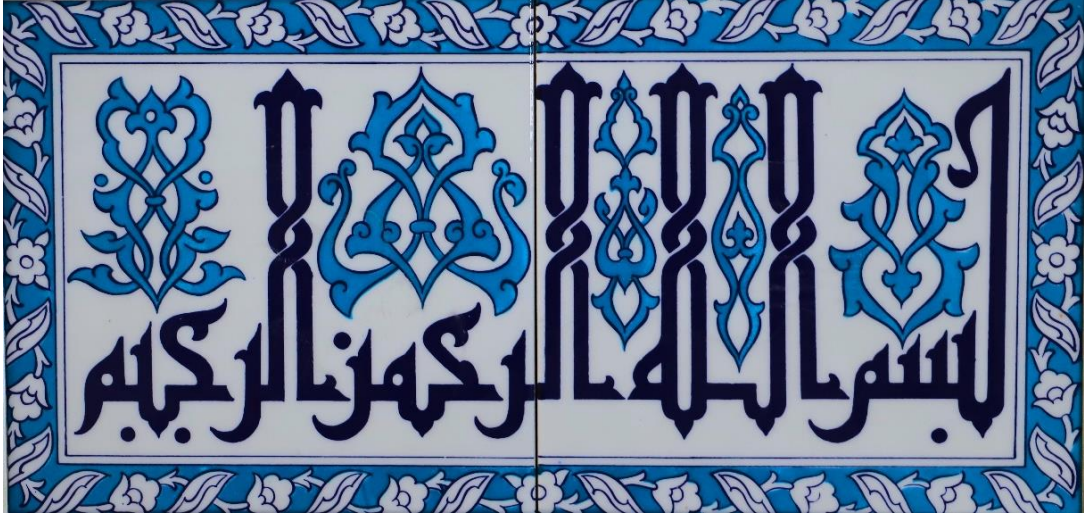

Foto 30, 31, 32: Şemseddin Delen'in Hat Sanatıyla Çini Sanatını Buluşturduğu Eserlerinden Görüntüler (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

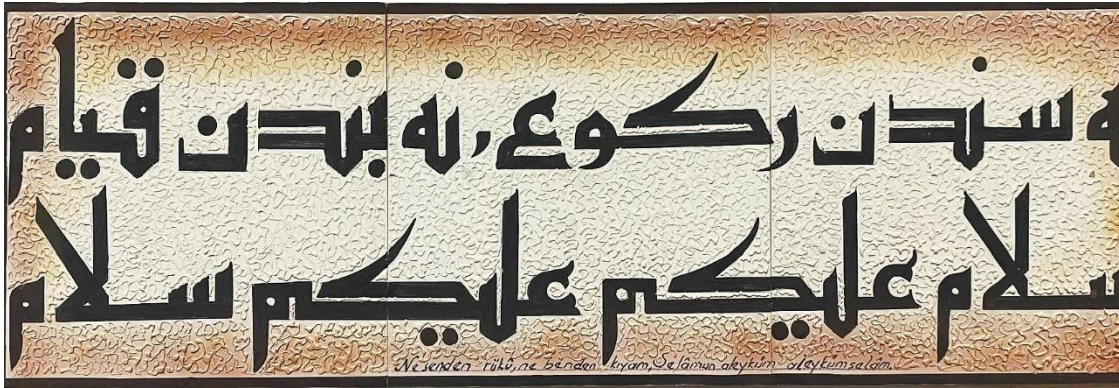
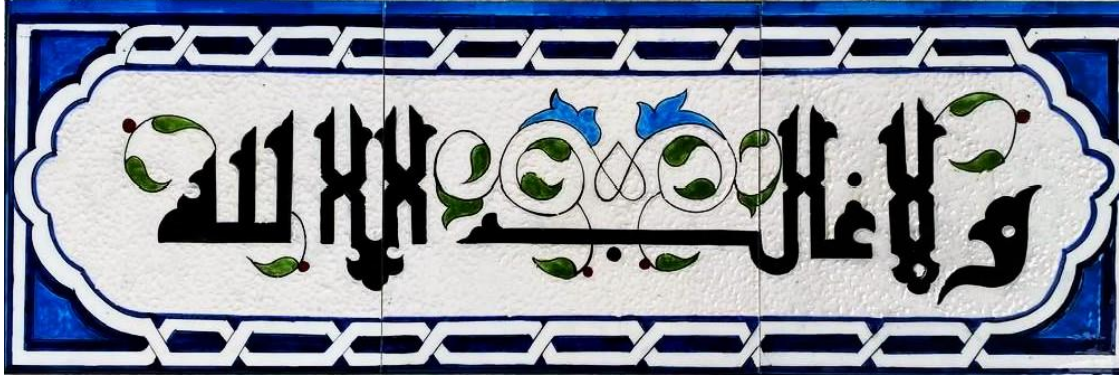

Foto 33, 34, 35, 36: Şemseddin Delen'in Hat Sanatıyla Çini Sanatını Buluşturduğu Eserlerinden Görüntüler (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

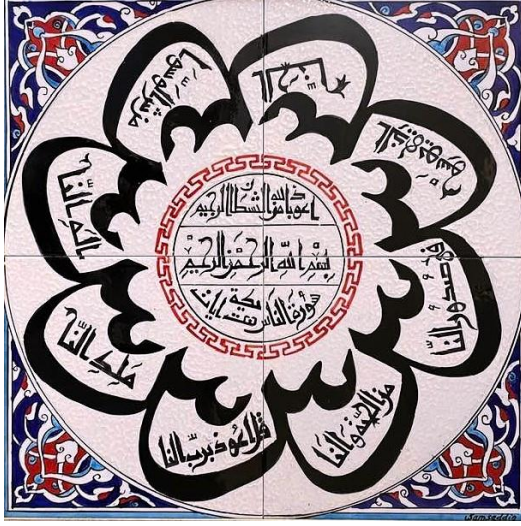

Foto 37, 38, 39, 40, 41, 42: Şemseddin Delen'in Hat Sanatıyla Çini Sanatını Buluşturduğu Eserlerinden Görüntüler (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 43: Şemseddin Delen'in Mimari, Hat ve Minyatür Sanatlarını Çiniyle Buluşturduğu Kâbe Tasvirinin Görüntüsü (Foto: Cengiz Alyılmaz)

Foto 44: Şemseddin Delen'in Mimari, Hat ve Minyatür Sanatlarını Çiniyle Buluşturduğu Mescid-i Aksa Tasvirinin Görüntüsü (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

Foto 45, 46, 47, 48: Şemseddin Delen'in Minyatürle Çini Sanatını Birleştirdiği Eserlerinden Görüntüler (Foto: Cengiz Alyılmaz)

Foto 49, 50, 51, 52: Şemseddin Delen'in Minyatürle Çini Sanatını Birleştirdiği Eserlerinden Görüntüler (Foto: Cengiz Alyılmaz)

Foto 53, 54: Şemseddin Delen'in Minyatürle Çini Sanatını Birleştirdiği Eserlerinden Görüntüler
(Foto: Cengiz Alyılmaz)

*Foto 55, 56, 57, 58: Tetova'daki Alaca Cami'nin İçinden Görüntüler
(Foto: Cengiz Alyılmaz)*

Foto 59, 60, 61, 62: Foto Şemseddin Delen'in Gravür Sanatıyla Çini Sanatını Buluşturduğu Eserlerinden Görüntüler (Foto: Cengiz Alyılmaz)

Sonuç ve Öneriler

• Bilim, kültür ve sanat eserleri; her ne kadar ilk bakışta bireysel çabanın, duyguların, düşüncelerin ve yeteneğin ürünü olarak görünseler de onlar aynı zamanda bünyelerinde sanatkarlarının doğup büyüdüğü, içlerinde yaşadıkları toplumların dillerinden, tarihlerinden, yaşayışlarından, inanışlarından, etnik ve kültürel değerlerinden... derin izleri barındırırlar. Bu sebeple de sanat eserlerini yalnızca alınıp satılan, süs ve kullanım eşyası objeler gibi değil, geçmişî hâle, hâli istikbale (geleceğe) taşıyan “kolektif hayatın ve aklın ürünleri”, “kültürel varlıklar” / “kültürel değerler” olarak görmek ve onlara gerekli önemi vermek gerekir. Çini, minyatür, gravür ve hat sanatlarına da bu anlayışla yaklaşılmalı; söz konusu sanatlara ve temsilcilerine de gerekli değer verilmelidir. Türklerin resim ve yazı tarihi oldukça eskiye (milattan önceye) dayanmaktadır. Farklı dönemlere ait kaya ve duvar resimleri, üzerlerinde birbirinden özgün tasvirleri, damgaları, sembolleri barındıran (dikili, yassı ve yuvarlak) taşlar, yazılar ve yazıtlar da bunun göz ardı edilemez kanıtlarıdır. Eğer Türk boy ve topluluklarının İslami inanç ve kültürel çevreye girmeden önce ciddi anlamda epigrafik geçmişleri olmasaydı (yani kaya ve duvar resimlerini yapmamış, yazılı eserler üretmemiş olsalardı) minyatür ve hat sanatlarında bu kadar başarılı olamazlardı; böylesine özgün eserler de üretmezlerdi. Eski Türk boy ve topluluklarına ait kaya ve duvar resimleri, damgalar, semboller, yazılar ve yazıtlarla minyatür ve hat sanatlarına ait eserler arasındaki ilişki görmezden gelinmemeli (Aslanapa, 1990; Derman, 1992; Alyap, 2019, s. 1-27; Alyılmaz, 2005; Alyılmaz, 2007; Alyılmaz, 2015b; Alyılmaz, 2016a; Alyılmaz, 2019a, s. 61-125; Alyılmaz, 2019b, s. 1-18; Alyılmaz, 2024; Er, 2016, s. 1425-1440); belirtilen hususları kanıtlayacak bilimsel-akademik çalışmalar (tezler, kitaplar, kataloglar, albümler) hazırlanmalı ve çok dilli olarak yayımlanmalıdır.

Foto 63, 64: Şemseddin Delen'in Ayasofya Camisi (İstanbul) ve Yeşil Türbe'yi (Bursa) Betimleyen Eserlerinin Görüntüleri (Foto: Şemseddin Delen Arşivi)

• Konunun uzmanları tarafından “görsel sanatların zirve eserleri” olarak kabul edilen seramik ve çini sanatları, yerleşik kültür ve uygarlığın da en büyük tanıkları arasında yer alırlar. Eski Türk boy ve topluluklarının konargöçer hayattan yerleşik hayata geçtikten sonra seramikten yapılmış son derece nitelikli kullanım ve süs eşyaları ürettikleri; bunları ilerleyen süreçlerde çini eserlerle taçlandıkları bilinmektedir. Yani Türk boy ve toplulukları, Anadolu coğrafyasını fethetmeden önce seramik ve çini sanatlarına ait eserleri ata / ana yurtlarında / Uluğ Türkistan’da (Doğu Türkistan’da, Batı Türkistan’da, Güney Türkistan’da, Merkezi Türkistan’da...) üretip kullanmışlardır. Nitekim buna hem Türk dünyasının farklı bölgelerindeki mimari yapıların üzerlerindeki hem de müzelerdeki seramik ve çini eserler tanıklık etmektedir. Konuyla ilgili olarak Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında iş birliği yapılmalı; ortak projeler gerçekleştirilmeli; elde edilen bilgi, bulgu ve belgeler albümler ve kataloglar hâlinde yayımlanmalı; sanal ortamlarda da ilgilileriyle paylaşılmalıdır.

Foto 65, 66: Şemseddin Delen'in Eserlerinden Görüntüler
(Foto: Cengiz Alyılmaz)

• Çini, minyatür, gravür ve hat sanatlarına eserler, yalnızca müzelerin ve kültür evlerinin teşhir salonlarının küçük köşelerini renklendirecek objeler değildirler. Türk boy ve topluluklarının etnik ve kültürel kimliklerini, ortak yaşayış ve inanışlarını, kültürel değerlerini yansıtan bu sanatların her dalı için ayrı ayrı eğitim öğretim merkezleri açılmalı; müzeler oluşturulmalı; bu sanatların temsilcileri desteklenmeli; onların eserlerini yurt içinde ve yurt dışında sergilemeleri ve satmaları için imkân hazırlanmalıdır.

Foto 67, 68, 69: Şemseddin Delen'in Bazı Eserlerinden Görüntüler
(Foto 67: Şemseddin Delen Arşivi; Foto 68, 69: Cengiz Alyılmaz)

• Şemseddin Delen, (son zamanlarda sektörde yaşanan büyük sıkıntılara rağmen) engin bilgisi, birikimi ve deneyimi sayesinde (vefakâr, cefakâr ve özverili bir şekilde) çini, minyatür, gravür ve hat sanatlarına ait değerleri, bir yandan birbirinden özgün eserler üretirken diğer yandan da öğrenciler yetiştirerek gelecek kuşaklara aktarmaya çalışmaktadır. Belirtilen sanatlarda faaliyet gösteren bazı kişilerin “UNESCO Yaşayan İnsan Hazinesi Ödülü”ne layık görüldükleri bilinmektedir. Şemseddin Delen'in çalışmalarına da gerekli değer verilmeli; o da “UNESCO Yaşayan İnsan Hazinesi Ödülü”ne layık görülmeli; (ziyadesiyle hak ettiği için) onun eserleri de Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından alınıp müzelerde vd. sergilenmelidir.

Beyanlar

Yazarın Katkıları: Birinci yazar %50, ikinci yazar %50 katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Açıklaması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen Kuruluşlar: Çalışmada destekleyen kuruluşlar bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazarlar, bu makalenin oluşturulmasında Yapay Zekâ (YZ) araçlarını kullanmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Alyap, L. (2019). Saltuklu eserlerinden Tepsi Minare üzerindeki kûfi kitabenin kaligrafisi üzerine. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), 1-27. <http://dx.doi.org/10.7884/teke.4483>
- Alyılmaz, C. (2005). *Orhun Yazıtları'nın bugünkü durumu*. Kurmay.
- Alyılmaz, C. (2007). *(Kök)türk harfli yazıtların izinde*. KaraM.
- Alyılmaz, C. (2015a). Türk Dünyası vatandaşlığına doğru. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(1), 69-76. <https://doi.org/10.7884/teke.447>
- Alyılmaz, C. (2015b). *İpek Yolu kavşağının ölümsüzlük eserleri*. Atatürk Üni.
- Alyılmaz, C. (2016a). "Gobu" stan'ın gizemi ("Kıpçaklar" a giden yol). Bitlis Eren Üni.
- Alyılmaz, C. (2016b). Kosova ve Makedonya'daki Osmanlı Dönemi mezar taşlarının bugünkü durumu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5(1), 56-93. <https://doi.org/10.7884/teke.621>
- Alyılmaz, C. (2019a). (Kök)türk harfli yazıtlar. *Ortak Türk Tarihi*, 6, (s. 61-125), (ed. B. A. Gökdağ, S. Y. Gömeç ve O. Karatay), Yeni Türkiye Stratejik Araştırmalar Merkezi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Alyılmaz, C. (2019b). Petrogliften ortak Türk alfabesine Türklerin yazı serüveni. *II. Uluslararası eğitimde ve kültürde akademik çalışmalar sempozyumu (II. International symposium of academic studies on education and culture I-SASEC 2019 tam metin kitabı)*, 1-18, Vize Akademik.
- Alyılmaz, C. (2021). Görsel sanatlar uzmanı ve illüstratör Levent Alyap'ın hazırladığı bazı logolar üzerine. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 129-161. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.51>
- Alyılmaz, C. (2023). Bursa Ulu Cami'deki kartal betimlemeleri üzerine. *Prof. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ Armağanı*, 123-153, ed. O. Karatay. Akçağ.
- Alyılmaz, C. (2024). *Bilge Tonyukuk Yazıtları*. TDK.
- Alyılmaz, C. ve Alyılmaz, S. (2014). Amirbek Turatoviç Muratov'dan Yenisey'e sesleniş. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 68-84. <https://doi.org/10.7884/teke.295>
- Alyılmaz, C. ve Alyılmaz, S. (2022). İbrahim Koca ve Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa nüshası üzerine. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 275-324. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.104>
- Alyılmaz, C. ve Alyılmaz, S. (2024). Kadın Araştırmacıların alan araştırmalarında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Dil ve kültür (araştırmalar incelemeler)*, s. 71-80, ed. C. Alyılmaz, S. Alyılmaz ve O. Er. Duvar.
- Alyılmaz, S. (2015). Türk Dünyası vatandaşlığı projesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(1), 77-85. <https://doi.org/10.7884/teke.446>
- Aslanapa, O. (1990). *Türk sanatı*. Kültür Bakanlığı.
- Derman, U. (1992). *İslam kültür mirasında hat san'atı*. IRCICA.

Er, O. (2016). Bitlis Eren Üniversitesi takvimlerine kültürel değerler açısından bir bakış. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 56, 1425-1440.

İnternet Kaynakları:

URL-1: <https://dumlupinargazetesi.com/cini-ustasi-delen-geleneksel-sanat-gonul-isidir>

URL-2: <https://kutahyaajansi.com/ekonomi/kutahyali-cini-sanatçisi-semseddin-delen-kutahya-cinisini-merdiven-altından-kurtarmamız-lazim/>

URL-3: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/minyatür-gravür-ve-hat-sanatini-ciniyle-bulusturuyor/2618869>

URL-4: https://www.facebook.com/semseddin.delen/?locale=tr_TR

URL-5: <https://youtu.be/40Kr5xzCnnQ?si=AOLGHSzYxD4biRyI>

